

РЕАЛІЗАЦІЯ ВЗАЄМОПОВ'ЯЗАНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУБ'ЄКТІВ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ

IMPLEMENTATION OF THE INTERRELATED ELEMENTS OF INFRASTRUCTURAL SUPPORT FOR TRANSFORMING THE COMPETITIVE POTENTIAL OF TOURISM INDUSTRY ENTITIES

Досліджено реалізацію взаємопов'язаних елементів інфраструктурного забезпечення трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії. Охарактеризовано причини необхідності інфраструктурного забезпечення у повоєнний період. Розглянуто функції інфраструктурного забезпечення. Визначено фактори інфраструктурного забезпечення. Визначено, що кожен із елементів інфраструктурного забезпечення повинен відповідати фазі трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії. Проаналізовано напрями інфраструктурного забезпечення. Визначено, що для фази турбулентності – підвищення ефективності діяльності об'єктів інфраструктурного забезпечення розвитку конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії; для фази флуктуації – ліквідація нерентабельних об'єктів інфраструктурного забезпечення розвитку конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії; для фази бифуркації – формування нових об'єктів інфраструктурного забезпечення розвитку конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії; для фази деформації – зростаюча стабілізація об'єктів інфраструктурного забезпечення розвитку конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії; для фази трансформації – активізація поступу об'єктів інфраструктурного забезпечення розвитку конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії. Встановлено, що реалізація усіх взаємопов'язаних елементів інфраструктурного забезпечення трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії дозволить отримати розвинені конкурентні переваги, сталий розвиток та безпечність розвитку туристичної індустрії, що дозволить збалансувати ринок туристичних послуг/продуктів.

Ключові слова: туристична інфраструктура, інфраструктурне забезпечення, суб'єкти туристичної індустрії, трансформація, конкурентний потенціал.

The article examines the ways of implementing the interconnected elements of infrastructural support for the transformation of the competitive potential of tourism industry entities and the reasons for their provision in the post-war period. The functions and factors of infrastructural support are determined. The factors worth highlighting are the following: touristic, ecological, social, demographic, economic, innovative, geopolitical, and personal. The study argues that each of the elements of infrastructural support must correspond to the particular phase of transforming the competitive potential of the tourism industry entities. The ways of infrastructural support for transforming the competitive potential of tourism industry entities are determined and characterized. The study substantiates that at the phase of turbulence, it is important to increase the efficiency of the infrastructure facilities supporting the development of the competitive potential of tourism industry entities; in the fluctuating phase – liquidation of the unprofitable objects of infrastructural support for the development of the competitive potential of the tourism industry subjects; at the bifurcation phase – the formation of new objects of infrastructural support for the development of the competitive potential of the subjects of the tourism industry; at the deformation phase – increasing stabilization of the infrastructure facilities, and at the transformation phase – intensification of the development and modernization of infrastructure facilities, which is the basis for improving the competitiveness of tourism industry entities. The implementation of all interrelated elements of infrastructural support for the transformation of the competitive potential of the subjects of the tourism industry will allow it to obtain competitive advantages and support sustainable and secure development of the tourism industry, thus creating a favorable environment for balancing the market of tourist services/products.

Key words: tourist infrastructure, infrastructural support, subjects of the tourist industry, transformation, competitive potential.

УДК 338.48/49:005.332.4

DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastruct78-21>

Єрکو І.В.

к.географ.н., доцент кафедри туризму та готельного господарства, Волинський національний університет імені Лесі Українки

Ierko Iryna

Lesya Ukrainka Volyn National University

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженням інфраструктурного забезпечення займалось чимало вітчизняних вчених. Зокрема, фактори розвитку туристичного господарства в регіонах України досліджував Лепкий М.І.; фактори розвитку туристичної галузі – Комліченко О.О.; систематизацію факторів розвитку туристичного ринку охарактеризувала Румянцева І.Б.

Постановка завдання. Цілі статті полягають у реалізації взаємопов'язаних елементів інфраструктурного забезпечення трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії. Основними завданнями статті є: визначити

фактори інфраструктурного забезпечення, проаналізувати напрями інфраструктурного забезпечення трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Незважаючи на посилення конкуренції на ринку туристичних послуг та військового конфлікту в країні, попит на елементи туристичної інфраструктури буде зростати, що зумовлено, з однієї сторони, необхідністю отримання позитивних емоцій та вражень, відновлення психоемоційного стану населення, який загострюється під час війни, а з іншої – актуалізацією таких видів туризму як

медичний, професійний та ін. Тому, це потребує відповідного умовам повоєнного періоду інфраструктурного забезпечення трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії.

Необхідність інфраструктурного забезпечення трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії у повоєнний період обумовлена наступними причинами:

- невідповідність розвитку існуючих об'єктів туристичної інфраструктури умовам воєнного та повоєнного періодів;
- недотримання національних та міжнародних стандартів туристичного обслуговування;
- низький рівень інформаційного супроводу надання туристичних послуг;
- неефективні програми збереження та адаптації до потреб туристів об'єктів культурної спадщини;
- відсутність екологічної свідомості населення, недотримання вимог забезпечення екологічної безпеки під час надання/отримання туристичних послуг;
- низький рівень розвитку транспортної інфраструктури (незадовільний стан автомобільних доріг сполучення, застарілий транспортний парк).

До елементів інфраструктурного забезпечення відносимо: суб'єкти туристичної індустрії (турагенти, туроператори), заклади ресторанного господарства та торговельного обслуговування, колективні засоби розміщення, транспортні компанії, заклади дозвілля, заклади вищої освіти, страхові компанії, фінансово-кредитні та банківські установи, заклади охорони здоров'я, центри туристичної інформації, органи державного та регіонального менеджменту, інформаційно-комунікаційні

зклади, житлово-комунальне господарство, екологічні структури (природоохоронні), прикордонні структури. Кожен із розглянутих елементів забезпечує реалізацію функцій інфраструктурного забезпечення трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії, які наведено у таблиці 1.

Варто зауважити, що рівень розвитку інфраструктурного забезпечення трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії визначається певними факторами. Серед таких факторів варто виокремити такі як туристичні, екологічні, соціальні, демографічні, економічні, інноваційні, геополітичні, особистісні (рис. 1).

Туристичні чинники визначаються наявністю туристичних ресурсів (оздоровчі, історико-культурні, природно-кліматичні ресурси), які відіграють важливу роль як у формуванні туристичної привабливості дестинації, так і у задоволенні потреб туристів. Фактично це об'єкти туристичного показу, які сприяють культурному та духовному збагаченні споживачів, відновлюють їх фізичні властивості та підтримують їх нормальну життєдіяльність. Забезпеченість дестинації туристичними ресурсами формують туристичну інфраструктуру, забезпечують розвиток суб'єктів туристичної індустрії та визначають їх конкурентні переваги.

Екологічні фактори визначають чистоту довкілля та ефективність роботи природоохоронних структур в процесі надання туристичних послуг. Як зазначає Лепкий М.І. «природно-кліматичні чинники містять потужність, різноманітність природно-географічного потенціалу, сприятливість природно-кліматичних умов, стан довкілля, його екологічність тощо» [1].

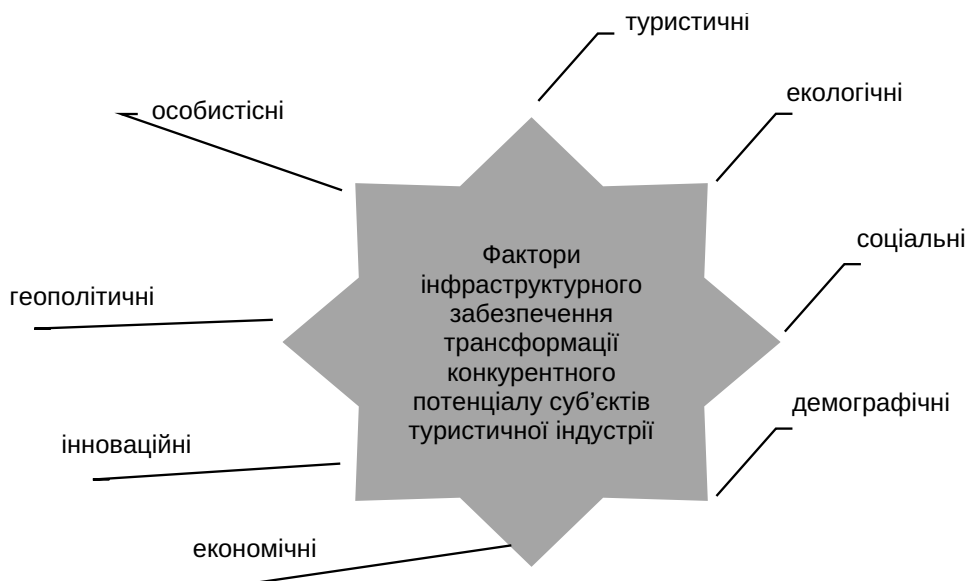

Рис. 1. Фактори інфраструктурного забезпечення трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії

Джерело: розроблено автором

Функції інфраструктурного забезпечення трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії

Елемент інфраструктурного забезпечення трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії	Функції
<i>Сфера виробництва туристичних послуг/продуктів</i>	
Суб'єкти туристичної індустрії	аналізують ринок туристичних послуг/продуктів, визначають кон'юнктуру ринку туристичних послуг/продуктів, формують та розвивають конкурентні переваги дестинації, забезпечують сталість та безпечність туристичної дестинації
Заклади ресторанного господарства (громадського харчування) та торговельного обслуговування	забезпечують гастрономічну потребу споживачів (туристів), формують товарний асортимент, забезпечують високу якість торговельного обслуговування, надають торговельні послуги, формують продовольчу безпеку споживачів, використовують різні методи торговельного обслуговування та різні формати торгівлі
Колективні заклади розміщення	забезпечують високу якість побутового обслуговування, формують достатній рівень побутового сервісу, організацію прийому, розміщення та ночівлі туристів
Транспортні компанії	Надають транспортні послуги по перевезенню пасажирів (туристів) та вантажів (багажу туристів), формують високу якість транспортного обслуговування туристів, забезпечують трансфер туристів до місць відпочинку та дому, визначають цінову політику щодо вартості перевезень пасажирів (туристів) та вантажів (багажу туристів), розробляють та оптимізують маршрути перевезень
Заклади дозвілля	надають розважальні послуги, відновлюють емоційний та психологічний стан туристів
<i>Сфера туристичного сервісу</i>	
Заклади вищої освіти	здійснюють підготовку фахівців в сфері туристичної індустрії, проводять моніторинг ринку праці та формують на цій основі нові освітні програми, які відповідають ринку туристичних послуг/продуктів, формують пропозицію робочої сили на ринку туристичних послуг/продуктів, забезпечують конкурентні переваги дестинації
Страхові компанії	надають страхові послуги під час подорожі, забезпечують страховий захист ризиків
Фінансово-кредитні та банківські установи	здійснюють фінансування діяльності суб'єктів туристичної індустрії та розвитку їх конкурентного потенціалу
Заклади охорони здоров'я	надають медичні послуги під час подорожі, забезпечують життєдіяльність населення
Центри туристичної інформації	надають інформацію споживачу (туристу) про туристичну дестинацію, її визначні місця, найбільш цікаві туристичні локації, інформаційний супровід та забезпечення цікавої та безпечної подорожі туриста
<i>Допоміжна інфраструктура</i>	
Органи державного та регіонального менеджменту	приймають управлінські рішення щодо здійснення трансформаційних процесів конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії, регулюють процеси збалансування ринку туристичних послуг/продуктів
Інформаційно-комунікаційні заклади	забезпечують комунікацію між споживачами туристичних послуг та суб'єктами туристичної індустрії, формують комплексні інтегровані комунікаційні мережі
Житлово-комунальне господарство	здійснюють тепло-, водо- та енергозабезпечення
Екологічні структури (природоохоронні)	регулюють природоохоронну діяльність в процесі надання туристичних послуг
Прикордонні структури	формують пропускну спроможність туристів

Джерело: розроблено автором

Соціальні чинники обумовлені покращенням соціальної стабільності у суспільстві, зростанням доходів населення та їх купівельної спроможності як індикаторів зростання попиту на туристичні послуги/продукти та пришвидшення їх обіговості,

формуванням свідомості туристичних можливостей споживача, наданням оплачуваних відпусток та збільшенням їх тривалості, що позитивно впливатиме на ринок туристичних послуг/продуктів. Наявність вільного часу позитивно впливає

на туристичну індустрію та спонукає населення до подорожі. Соціалізація економіки сприятиме масштабуванню туристичної інфраструктури, зростанню конкурентних переваг, забезпеченню безпеки як суб'єктів туристичної індустрії, так і споживачів туристичних послуг/продуктів, та таким чином дозволить збалансувати ринок туристичних послуг/продуктів.

Демографічні фактори визначають розвиток туристичної інфраструктури через тривалість життя, зростання якої дозволяє особам маючи вільний час та кошти подорожувати; зростання природного приросту населення, зміну вікової структури населення, процеси урбанізації. Чисельність населення, його розміщення можуть виступати одночасно показниками-стимуляторами та показниками-дестимуляторами розвитку туристичної інфраструктури та збільшувати туристичний потенціал дестинації. Деталізуючи структуру населення та його вплив на об'єкти туристичної інфраструктури, варто зауважити, що збільшення питомої ваги осіб похилого віку є передумовою для формування таких інфраструктурних об'єктів як закладів охорони здоров'я, колективних засобів розміщення (пансіонатів, будинків відпочинку); натомість зростання частки молодого покоління сприятиме розвитку інфраструктури розважального типу та активних видів туризму. Також варто зауважити, що національний та міжнародний туризм за віковими групами населення суттєво різняться: вікова група національного ринку туристичних послуг/продуктів, в основному становить 25–40 років [2]; в той час міжнародний туристичний ринок формується із категорії населення у пенсійному віці.

Економічні фактори характеризуються рівнем розвитку економіки, податковою, фінансово-кредитною системою, які визначають загальний стан економіки країни та напряму впливають на стимулювання підприємницької діяльності в сфері туристичної індустрії. Водночас, вони визначають структуру виробництва та споживання товарів і послуг, де збільшення питомої ваги споживання послуг, в т.ч. і туристичних позитивно впливатиме на інфраструктурне забезпечення розвитку конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії. Важливим економічним чинником, який впливає на інфраструктурне забезпечення розвитку конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії є валютний курс, який «визначає умови діяльності організаторів та агентів з продажу заходів виїзного туризму. Зміна курсів валют окремих країн особливо небезпечна для невеликих туроператорів, які спеціалізуються на поїздках до певних країн: коли курс цих країн зростає, вони не мають простору для маневру і можуть не витримати сезон» [3].

Інноваційні чинники формують потужну матеріально-технічну базу для розвитку туристичної

індустрії, визначають рівень інфраструктурного забезпечення поступу конкурентних переваг суб'єктів туристичної індустрії. Вони формують сучасні технології туристичного обслуговування споживачів, забезпечують інформатизацію розвитку туристичної індустрії, її програмний супровід.

Геополітичні чинники – визначають вигідність розташування дестинації відносно привабливих туристичних об'єктів, а також політичні умови, які присутні на даній дестинації (відсутність воєнних чи інших політичних конфліктів, політична стабільність, ментальне сприйняття іноземних та внутрішніх туристів).

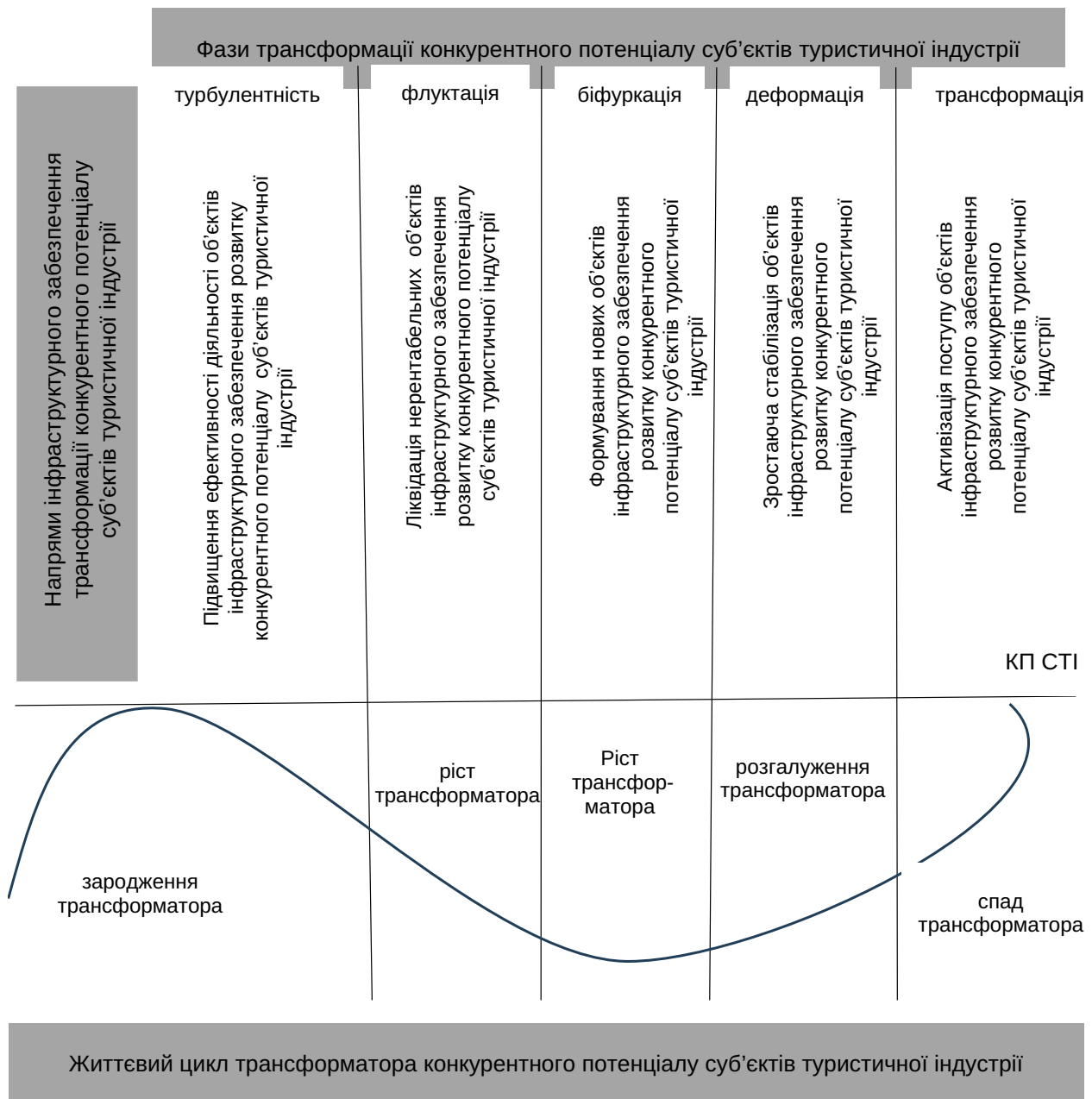
Особистісні чинники – формують внутрішні поведінкові стимули особи та бажання до подорожі, емоційне задоволення споживача туристичною дестинацією чи подорожжю, виправдання очікувань споживача щодо якості туристичного обслуговування.

Кожен із елементів інфраструктурного забезпечення повинен відповідати фазі трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії. Варто зауважити, що доцільно індивідуалізувати напрями інфраструктурного забезпечення залежно від фаз трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії (рис. 2).

Пропонуються наступні напрями інфраструктурного забезпечення трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії:

– для фази турбулентності – підвищення ефективності діяльності об'єктів інфраструктурного забезпечення розвитку конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії. В умовах зародження трансформатора, який призводить до появи деструктивних чинників впливу на конкурентний потенціал суб'єктів туристичної індустрії, внаслідок чого порушується стійкість та безпечність розвитку туристичної індустрії, вагоме значення відіграють заходи, які спрямовані на стабілізацію стану дестинації, усунення негативних проявів та незначних відхилень від стійкості та безпечності. Запобігти таким негативним явищам може більш ефективна робота об'єктів туристичної інфраструктури, діяльність яких має бути адаптована до викликів та загроз середовищ;

– для фази флуктації – ліквідація нерентабельних об'єктів інфраструктурного забезпечення розвитку конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії. Дана фаза супроводжується ростом трансформатора, який призводить до посилення кризових явищ розвитку конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії та значними відхиленнями від безпечно порогових значень, які характеризують туристичну індустрію та її стійкість. Тому, в межах даної фази важливим є усунення нерентабельних елементів розвитку туристичної індустрії, ті, які не забезпечують

Рис. 2. Напрями інфраструктурного забезпечення трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії

Джерело: розроблено автором

віддачі та результативності щодо трансформаційних процесів конкурентного потенціалу суб'єктів господарювання в сфері туризму;

– для фази біфуркації – формування нових об'єктів інфраструктурного забезпечення розвитку конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії. Тут теж спостерігається ріст трансформатора, проте він діє більш уповільненими темпами аніж в межах фази флуктації. Ліквідувавши на фазі флуктації низьколіквідні об'єкти туристичної інфраструктури, на даному етапі постає завдання її розбудови відповідно до тих умов та викликів, які склались для біфуркаційного стану конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії;

– для фази деформації – зростаюча стабілізація об'єктів інфраструктурного забезпечення розвитку конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії. В умовах розгалуження трансформатора спостерігається повна руйнація існуючої моделі розвитку конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії, її сталості та безпечності. Формується новий тип трансформаційної моделі розвитку конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії, який потребує стабілізації функціонування об'єктів туристичної індустрії, яка дозволить підвищити результативність їх діяльності та забезпечити стійкість, безпечність та збалансованість ринку туристичних послуг/продуктів;

– для фази трансформації – активізація поступу об'єктів інфраструктурного забезпечення розвитку конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії. Для даної фази характерний спад трансформатора, абсолютна стабілізація процесів розвитку конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії, забезпечення балансу інтересів між попит та пропозицією туристичних послуг/продуктів.

Висновки з проведеного дослідження.

Реалізація усіх взаємопов'язаних елементів інфраструктурного забезпечення трансформації конкурентного потенціалу суб'єктів туристичної індустрії дозволить отримати позитивний результат, а саме – розвинені конкурентні переваги, сталий розвиток та безпечність розвитку туристичної індустрії, що дозволить збалансувати ринок туристичних послуг/продуктів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК :

1. Лепкий М.І. Фактори розвитку туристичного господарства в регіонах України. *Інфраструктура ринку*. Випуск 25. 2018. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/94.pdf (дата звернення: 10.05.2024).
2. Комліченко О.О. Фактори розвитку туристичної галузі. *Науковий вісник Херсонського держав-*

ного університету. Випуск 8. Частина 3. 2014. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_08/126.pdf (дата звернення: 10.05.2024).

3. Румянцева І.Б. Систематизація факторів розвитку туристичного ринку. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том 8. № 4. URL: <http://ujae.org.ua/systematyzatsiya-faktoriv-rozvykturystychnogo-rynku/> (дата звернення: 10.05.2024).

REFERENCES:

1. Lepkyi M.I. (2018) Faktory rozvytku turystychnoho gospodarstva v rehionakh Ukrainy [Factors of the development of tourist industry in the Ukrainian regions]. *Infrastruktura rynku*, vol. 25. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/94.pdf (in Ukrainian)
2. Komlichenko O.O. (2014) Faktory rozvytku turystychnoi haluzi [Factor for the development of tourism industry]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, vol. 8. Chastyna 3. Available at: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_08/126.pdf (in Ukrainian)
3. Rumiantseva I.B. (2023) Systematyzatsiia faktoriv rozvytku turystychnoho rynku [Systematization of tourist market development factors]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*. Tom 8, no. 4. Available at: <http://ujae.org.ua/systematyzatsiya-faktoriv-rozvytku-turystychnogo-rynku/> (in Ukrainian)